

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

zo 6. októbra 2015*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Súdna spolupráca v občianskych veciach — Právomoc, uznávanie a výkon rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností — Nariadenie (ES) č. 2201/2003 — Článok 1 ods. 1 písm. b) — Vecná pôsobnosť — Dohoda o vysporiadaní dedičstva medzi pozostalým manželom a maloletými deťmi zastúpenými opatrovníkom — Kvalifikácia — Potreba potvrdenia takej dohody súdom — Opatrenie týkajúce sa rodičovských práv a povinností alebo opatrenie týkajúce sa dedenia“

Vo veci C-404/14,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Nejvyššího soudu (Česká republika) z 25. júna 2014 a doručený Súdnemu dvoru 25. augusta 2014, ktorý súvisí s konaním začatým na návrh, ktorý podala:

Marie Matoušková, súdna komisárka,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predseda tretej komory M. Ilešič, sudcovia A. Ó Caoimh, C. Toader (spravodajkyňa), E. Jarašiūnas a C. G. Fernlund,

generálna advokátka: J. Kokott,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- česká vláda, v zastúpení: M. Smolek a J. Vláčil, splnomocnení zástupcovia,
- Európska komisia, v zastúpení: M. Wilderspin a M. Thomannová-Körnerová, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 25. júna 2015,

vyhlásil tento

* Jazyk konania: čeština.

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 1 ods. 1 písm. b) a článku 1 ods. 3 písm. f) nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (Ú. v. EÚ L 338, s. 1; Mim. vyd. 19/006, s. 243; korigendum Ú. v. EÚ L 301, 2009, s. 54).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci konania začatého súdnou komisárkou M. Matouškovou na účely určenia súdnej príslušnosti na schválenie dohody o vysporiadaní dedičstva uzavretej opatrovníkom maloletých detí za tieto deti.

Právny rámec

Právo Únie

Nariadenie č. 2201/2003

- 3 Článok 1 tohto nariadenia stanovuje:

„1. Toto nariadenie sa uplatňuje bez ohľadu na povahu súdu v občianskych veciach, ktoré sa vzťahujú na:

...

b) nadobúdanie, výkon, prenesenie, obmedzenie alebo odňatie rodičovských práv a povinností.

2. Záležitosti uvedené v odseku 1 písm. b) sa môžu týkať najmä:

...

b) opatrovníctva, poručníctva alebo podobných inštitútov;

c) určenia a úloh osôb alebo subjektov, ktoré sú zodpovedné za osobu dieťaťa alebo jeho majetok, ktoré dieťa zastupujú alebo mu pomáhajú;

...

e) opatrení na ochranu dieťaťa týkajúcich sa správy, udržiavania alebo nakladania s majetkom dieťaťa.

3. Toto nariadenie sa neuplatňuje na:

...

f) poručnícky fond („trust“) alebo otázky dedenia;

...“

4 Podľa článku 2 uvedeného nariadenia:

„Na účely tohto nariadenia:

...

7) pojem „rodičovské práva a povinnosti“ označuje všetky práva a povinnosti týkajúce sa osoby alebo majetku dieťaťa, ktoré nadobudla fyzická osoba alebo právnická osoba rozsudkom, zo zákona alebo na základe dohody, ktorá má právne účinky. Tento pojem zahŕňa opatrovnícke právo a právo styku s dieťaťom;

8) pojem „nositeľ rodičovských práv a povinností“ označuje každú osobu, ktorá má rodičovské práva a povinnosti k dieťaťu;

...“

5 Článok 8 toho istého nariadenia s názvom „Všeobecná právomoc“ stanovuje vo svojom odseku 1:

„Súdy členského štátu majú právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu, ktoré má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte v čase začatia konania.“

6 Článok 12 nariadenia (ES) č. 2201/2003 znie:

„1. Súdy členského štátu pri výkone svojej právomoci... na základe návrhu na rozvod, rozluku alebo anulovanie manželstva majú právomoc v každej veci, ktorá sa týka rodičovských práv a povinností a ktorá súvisí s týmto návrhom...“

...

3. Súdy členského štátu majú takisto právomoc v otázkach rodičovských práv a povinností aj v iných konaniach, ako sú konania uvedené v odseku 1, ak:

a) dieťa má vo vzťahu k tomuto členskému štátu podstatnú väzbu, najmä na základe skutočnosti, že jeden z nositeľov rodičovských práv a povinností má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte, alebo že dieťa je štátnym príslušníkom tohto štátu;

a

b) všetci účastníci konania prijali právomoc súdov výslovne alebo iným jednoznačným spôsobom v čase začatia konania, a ak je to v najlepšom záujme dieťaťa.“

Nariadenie (EÚ) č. 650/2012

7 Odôvodnenie 9 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 650/2012 zo 4. júla 2012 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a prijatí a výkone verejných listín v dedičských veciach a o zavedení európskeho osvedčenia o dedičstve (Ú. v. EÚ L 201, s. 107; korigendá Ú. v. EÚ L 344, 2012, s. 3; Ú. v. EÚ L 60, 2013, s. 140; Ú. v. EÚ L 229, 2015, s. 16) znie:

„Do rozsahu pôsobnosti tohto nariadenia by mali patriť všetky občianskoprávne aspekty dedenia, najmä všetky formy prechodu majetku, práv a povinností z dôvodu smrti, nezávisle od toho, či ide o prechod na základe právneho úkonu nakladania s majetkom v prípade úmrtia, alebo o prechod majetku zo zákona.“

8 Podľa ustanovení článku 1 ods. 2 písm. a) a b) tohto nariadenia:

„Z rozsahu pôsobnosti tohto nariadenia sú vylúčené:

- a) osobný stav fyzických osôb, ako aj rodinné vzťahy a vzťahy, ktoré majú podľa rozhodného práva pre tieto vzťahy porovnateľné účinky;
- b) právna spôsobilosť fyzických osôb a ich spôsobilosť na právne úkony bez toho, aby bol dotknutý článok 23 ods. 2 písm. c) a článok 26;

...“

9 Článok 23 uvedeného nariadenia stanovuje:

„1. Právnym poriadkom určeným podľa článku 21 alebo článku 22 [toho istého nariadenia] sa spravuje celé dedičstvo.

2. Uvedené právo upravuje najmä:

...

- c) spôsobilosť dediť;

...“

10 Článok 26 tohto nariadenia s názvom „Hmotnoprávna platnosť právnych úkonov nakladania s majetkom pre prípad smrti“ stanovuje:

„1. Na účely článkov 24 a 25 sú pre hmotnoprávnu platnosť rozhodujúce tieto skutočnosti:

- a) spôsobilosť osoby, ktorá robí právny úkon nakladania s majetkom pre prípad smrti, na takýto úkon;

...“

11 Keďže toto nariadenie sa podľa článku 84 uplatňuje od 17. augusta 2015, nie je uplatniteľné *ratione temporis* v spore vo veci samej.

České právo

12 Ustanovenie § 179 občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom v čase skutkového stavu vo veci samej stanovuje:

„Ak je pre platnosť právneho úkonu, ktorý bol urobený za maloletého, potrebné schválenie súdu, súd ho schváli, ak je to v záujme maloletého.“

13 Podľa § 28 občianskeho zákonníka účinného do 31. decembra 2013 robí zákonný zástupca v mene dieťaťa všetky úkony súvisiace so správou majetku dieťaťa. Na právne úkony, ktoré súvisia s nakladaním s majetkom, pokiaľ nejde o bežné veci, však musí získať schválenie príslušného súdu.

14 Podľa § 36 ods. 1 zákona č. 94/1963 o rodine účinnom do 31. decembra 2013 „rodičia zastupujú dieťa pri právnych úkonoch, na ktoré nie je plne spôsobilé“.

- 15 Podľa § 37 ods. 1 tohto zákona žiadny z rodičov nemôže zastupovať svoje dieťa, pokiaľ ide o právne úkony vo veciach, pri ktorých by mohlo dôjsť k stretu záujmov medzi rodičmi a dieťaťom alebo k stretu záujmov detí tých istých rodičov.

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

- 16 Městský soud v Brně rozhodnutím z 27. apríla 2010 začal konanie o dedičstve po pani Martinusovej, zomrelej 8. mája 2009 v Holandsku. Vykonaním úkonov v konaní o dedičstve bola poverená ako súdna komisárka notárka Marie Matoušková. Súdna komisárka zistila, že zomrelá bola občiankou Českej republiky, bydliskom v čase smrti v Brne (Česká republika). Manžel zomrelej a ich dve maloleté deti (ďalej len „dedičia“) mali bydlisko v Holandsku.
- 17 Na účely zabránenia prípadným stretom záujmov medzi dedičmi Městský soud v Brně ustanovil podľa českých právnych predpisov „kolízneho opatrovníka“ na zastupovanie záujmov maloletých detí. Účastníci konania uviedli, že v Holandsku nebolo vedené žiadne dedičské konanie.
- 18 Dňa 14. júla 2011 uzavreli dedičia dohodu o vysporiadaní dedičstva. Městský soud v Brně rozhodnutím z 10. augusta 2011 určil obvyklú cenu majetku zomrelej, výšku dlhov a čistú hodnotu dedičstva.
- 19 Dňa 2. augusta 2012 pozostalý manžel v notárskom dedičskom konaní uviedol nové skutočnosti, a to, že zomrelá mala v čase smrti bydlisko v skutočnosti v Holandsku a v Českej republike mala len vedený evidovaný pobyt, ktorý nezodpovedal skutočnosti. Ďalej upozornil na dedičské konanie, ktoré už prebehlo v Holandsku a predložil o tom potvrdenie zo 14. marca 2011.
- 20 M. Matoušková predložila opatrovníckemu súdu dohodu o vysporiadaní dedičstva na schválenie, keďže dvaja účastníci tejto dohody boli maloletými deťmi.
- 21 Uvedený opatrovnícky súd vrátil spis M. Matouškovej bez vecného vybavenia s odôvodnením, že maloleté deti žijú dlhodobo mimo Českej republiky, pričom uviedol, že sa nemôže vyhlásiť za nepríslušný, ani postúpiť vec na Nejvyšší soud na účely určenia miestne príslušného súdu.
- 22 Za týchto okolností sa M. Matoušková 10. júla 2013 obrátila priamo na Nejvyšší soud so žiadosťou o určenie miestne príslušného súdu, ktorý bude rozhodovať o schválení dohody o vysporiadaní dedičstva v predmetnej veci.
- 23 Tento súd sa domnieva, že je potrebný výklad nariadenia č. 2201/2003 Súdnym dvorom, keďže predmetné schválenie je opatrením určeným na ochranu záujmov maloletých a môže patriť do rozsahu pôsobnosti tohto nariadenia. Takéto opatrenie prijaté v rámci dedičského konania však môže byť tiež kvalifikované ako opatrenie týkajúce sa dedičstva a ako také môže byť vylúčené z rozsahu pôsobnosti uvedeného nariadenia podľa jeho článku 1 ods. 3 písm. f).
- 24 Za týchto okolností Nejvyšší soud rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Pokiaľ je za maloletého jeho opatrovníkom uzavretá dedičská dohoda, ktorá k svojej platnosti vyžaduje schválenie súdu, ide zo strany súdu o opatrenie v zmysle článku 1 ods. 1 písm. b) alebo o opatrenie v zmysle článku 1 ods. 3 písm. f) nariadenia č. 2201/2003...?“

O prejudiciálnej otázke

- 25 Zo spisu predloženého Súdnemu dvoru vyplýva, že dohoda uzavretá medzi dedičmi nie je dohodou o budúcom dedičstve, ale predstavuje dohodu o vysporiadaní už vzniknutého dedičstva.

- 26 Treba sa preto domnievať, že vnútroštátny súd sa svojou otázkou v podstate pýta, či sa má nariadenie č. 2201/2003 vykladať v tom zmysle, že schválenie dohody o vysporiadaní dedičstva uzavretej opatrovníkom za maloleté deti predstavuje opatrenie týkajúce sa výkonu rodičovských práv a povinností v zmysle článku 1 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia patriace do rozsahu pôsobnosti tohto nariadenia, alebo či takýto postup predstavuje opatrenie týkajúce sa dedičstva v zmysle článku 1 ods. 3 písm. f) uvedeného nariadenia, ktoré je vylúčené z jeho rozsahu pôsobnosti.
- 27 V konaní vo veci samej, ako to vyplýva zo spisu predloženého Súdnemu dvoru, M. Matoušková v postavení súdnej komisárky podala návrh na začatie konania o schválení dohody o vysporiadaní dedičstva na opatrovníckom súde na základe skutočnosti, že táto dohoda bola uzavretá opatrovníkom v mene maloletých detí, ktoré majú obmedzenú spôsobilosť na právne úkony a ktoré pri uplatnení ustanovení českého práva majú spôsobilosť len na také právne úkony, ktoré sú svojou povahou primerané rozumovej a vôľovej vyspelosti zodpovedajúcej ich veku. Ostatné právne úkony robia za nich ich zákonní zástupcovia.
- 28 Schválenie dohody o vysporiadaní dedičstva je tak opatrením prijatým vzhľadom na spôsobilosť maloletého na právne úkony, ktoré má chrániť najlepší záujem dieťaťa a ktoré je podľa českého práva požadované pre právne úkony týkajúce sa správy majetku, ktoré nepatria medzi bežné úkony.
- 29 Takéto opatrenie sa týka priamo spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony (pozri analogicky rozsudok Schneider, C-386/12, EU:C:2013:633, bod 26) a je prirodzenou súčasťou úkonu, ktorého cieľom je plnenie potrieb ochrany a pomoci maloletým deťom.
- 30 Ako uviedla generálna advokátka v bode 41 svojich návrhov, právna spôsobilosť ako aj s tým súvisiace otázky zastúpenia sa totiž majú posudzovať podľa vlastných kritérií a nemajú sa považovať za nesamostatné predbežné otázky daných sporných právnych úkonov. Treba teda konštatovať, že určenie opatrovníka maloletým deťom a kontrola výkonu jeho činnosti sú tak natoľko úzko spojené, že by nebolo vhodné uplatniť rôzne pravidlá na určenie príslušnosti, ktoré by sa menili podľa predmetu dotknutého právneho úkonu.
- 31 Skutočnosť, že schválenie vo veci samej sa požadovalo v rámci dedičského konania, preto nemožno považovať za určujúcu na to, aby toto opatrenie patrilo do dedičského práva. Potreba získať schválenie opatrovníckeho súdu je priamym dôsledkom osobného stavu a spôsobilosti maloletých detí a predstavuje opatrenie na ochranu dieťaťa spojené so správou, udržiavaním alebo nakladaním s jeho majetkom v rámci výkonu rodičovských práv a povinností v zmysle článku 1 ods. 1 písm. b) a článku 1 ods. 2 písm. e) nariadenia č. 2201/2003.
- 32 Takýto výklad podporuje aj správa P. Lagarda o Haagskom dohovore z roku 1996 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa, ktorého vecná pôsobnosť v oblasti rodičovských práv a povinností zodpovedá vecnej pôsobnosti nariadenia č. 2201/2003. Táto správa, aj keď uvádza, že dedičstvo je v zásade potrebné vyňať z tohto dohovoru, zdôrazňuje, že pokiaľ rozhodné dedičské právo stanoví účasť zákonného zástupcu dediča dieťaťa, musí byť tento zástupca určený podľa pravidiel uvedeného dohovoru, pričom taký prípad patrí do oblasti rodičovských práv a povinností.
- 33 Tento výklad taktiež potvrdzuje nariadenie č. 650/2012, ktoré nie je *ratione temporis* uplatniteľné vo veci samej a ktoré bolo prijaté, aby podľa svojho odôvodnenia 9 pokrylo všetky občianskoprávne aspekty dedenia, a ktorého článok 1 ods. 2 písm. b) vylučuje z jeho rozsahu pôsobnosti právnu spôsobilosť fyzických osôb a ich spôsobilosť na právne úkony. Toto nariadenie upravuje len aspekty, ktoré sa konkrétne týkajú dedičskej spôsobilosti podľa článku 23 ods. 2 písm. c) tohto nariadenia, ako aj spôsobilosti osoby, ktorá robí právny úkon nakladania s majetkom pre prípad smrti, na takýto úkon podľa článku 26 ods. 1 písm. a) uvedeného nariadenia.

- 34 Navyše tento výklad rozsahu pôsobnosti nariadení č. 2201/2003 a č. 650/2012 je v súlade s judikatúrou Súdneho dvora, ktorá sa snaží zabrániť akémukoľvek prekryvaniu právnych noriem, ktoré tieto akty obsahujú, a akémukoľvek právnemu vákuu (pozri analogicky rozsudok Nickel & Goeldner Spedition, C-157/13, EU:C:2014:2145, bod 21, ako aj citovanú judikatúru).
- 35 V prejednávanej veci z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že Nejvyšší soud si tiež kladie otázku, či by rozdelením rozhodovacieho konania o dedičstve do dvoch rôznych členských štátov, na jednej strane do štátu, kde bolo začaté dedičské konanie, a na druhej strane do štátu obvyklého pobytu dieťaťa podľa článku 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003, nebol ohrozený najlepší záujem dieťaťa.
- 36 V tomto ohľade treba poznamenať, že podľa článku 12 ods. 3 nariadenia č. 2201/2003 majú sudy členského štátu právomoc v otázkach rodičovských práv a povinností aj v iných konaniach, ako sú konania uvedené v odseku 1 tohto článku, ak má na jednej strane dieťa vo vzťahu k tomuto členskému štátu podstatnú väzbu, najmä na základe skutočnosti, že jeden z nositeľov rodičovských práv a povinností má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte alebo že dieťa je štátnym príslušníkom tohto štátu, a na druhej strane všetci účastníci konania prijali právomoc súdov výslovne alebo iným jednoznačným spôsobom v čase začatia konania, a ak je to v najlepšom záujme dieťaťa.
- 37 Vo veci samej, ako tvrdí Európska komisia, je článok 12 ods. 3 nariadenia č. 2201/2003 spôsobilý založiť právomoc súdu, ktorý rozhoduje v dedičskej veci, na schválenie dohody o vysporiadaní dedičstva, aj keď tento súd nie je súdom obvyklého pobytu dieťaťa, pokiaľ sú splnené vyššie uvedené podmienky.
- 38 Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy treba na položenú otázku odpovedať tak, že nariadenie č. 2201/2003 sa má vykladať v tom zmysle, že schválenie dohody o vysporiadaní dedičstva uzavretej opatrovníkom maloletých detí za tieto deti predstavuje opatrenie týkajúce sa výkonu rodičovských práv a povinností v zmysle článku 1 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia patriace do rozsahu pôsobnosti tohto nariadenia, a nie opatrenie týkajúce sa dedičstva v zmysle článku 1 ods. 3 písm. f) uvedeného nariadenia, ktoré je vylúčené z rozsahu jeho pôsobnosti.

O trovách

- 39 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

Nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000, sa má vykladať v tom zmysle, že schválenie dohody o vysporiadaní dedičstva uzavretej opatrovníkom maloletých detí za tieto deti predstavuje opatrenie týkajúce sa výkonu rodičovských práv a povinností v zmysle článku 1 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia patriace do rozsahu pôsobnosti tohto nariadenia, a nie opatrenie týkajúce sa dedičstva v zmysle článku 1 ods. 3 písm. f) uvedeného nariadenia, ktoré je vylúčené z rozsahu jeho pôsobnosti.

Podpisy